

John Albach

PAPA HET WEER
BETER MAKEN?

Nederlandse vertaling van de brochure: 'DADDY TO MAKE IT BETTER?' van John Albach
National Stuttering Project Verenigde Staten 1994
In het Nederlands vertaald door Sjanie van Gelder
In Nederland uitgegeven door het StotterFonds.

Telefoon: 030 - 2 333 336
www.stotteren.nl
mail: info@stotteren.nl

Voorwoord

Enige tijd geleden ontmoette ik John Albach, de voorzitter van het, 'National Stuttering Project', de Amerikaanse belangenorganisatie van mensen die stotteren. Hij had net een brochure geschreven over het begin van stotteren bij zijn zoon van twee jaar. Op het eerste oog lijkt het anekdotisch... kinderen van de kapper zijn doorgaans slecht geknipt, dokterszoontjes zijn ziekelijk en als je vader stottert...

Bij een nadere beschouwing gaat er vaak een klein drama schuil achter dit gegeven. Veel volwassenen gebruiken veel van hun levenskracht om te vechten tegen stotteren, daartoe vaak aangemoedigd door een cultuur van 'opvallen mag, maar liever niet met een mankementje...'. Het is dan extra zuur als de nazaten ook een tijd of soms zelfs chronisch gaan stotteren. John is een geëmancipeerde stotterende spreker, met veel kennis van zaken en met een gezonde nuchtere en tolerante houding tegenover stotteren. Maar toen z'n zoontje van twee plots begon te haperen, werd het turbulent in de gevoelswereld van gezin Albach. Daarover schrijft hij.

Deze brochure kwam vast niet bij toeval 'op mijn pad'. Op het moment dat ik John Albach ontmoette, besloot het Nederlandse Praeventiefonds een subsidieaanvraag van ondergetekende te honoreren om te onderzoeken of stotteren te voorkómen is, in geval de vader of moeder van een éénjarig kind zelf nog stottert. Bij de zoon van John was dit te laat en kon het niet voorkómen worden, wellicht in de toekomst bij veel andere 'risicokinderen' wel.

Omdat deze brochure zicht geeft op de binnenwereld van een stotterende medemens, is het een welkome aanvulling op de stotterliteratuur die doorgaans beschikbaar is. Ik dank de Nederlandse Federatie Stotteren (NFS) voor het verzorgen van de Nederlandse uitgave en spreek de hoop uit dat hierdoor het werk van de NFS meer bekendheid krijgt.

Tenslotte hoop ik dat (stotterende) ouders van heel jonge kinderen niet afwachten totdat het stotteren zich openbaart, maar dat zij voor het tweede levensjaar van hun kind te rade gaan bij specialisten die bedreven zijn in primaire preventie van stotteren. Niet omdat stotteren 'niet zou mogen', maar omdat het goed is leed voor ouders en kind te voorkómen...zeker als ze door preventie veel wijzer worden.

Zomer 1997

Adriaan Bertens.

Stottertherapeut en oprichter van de VSN (Vereniging Stottercentra Nederland)

DEEL I

Het was op een zondagavond, vlak na Connor's tweede verjaardag. We zaten in de woonkamer van onze kleine flat toen Connor naar iets wees in het boek dat ik aan het voorlezen was. Hij wilde gaan zeggen: "wat doet hij" iets wat hij in die tijd wel honderd keer per dag zei bij alles wat hij niet begreep, en er was heel veel wat hij niet begreep. Alleen deze keer wilde het woordje "wat" er niet uitkomen. Alleen het geluid van de "w" kon het ventje uitbrengen en dit moment leek voor ons - mijn vrouw Peggy en mij, maar ook voor Connor - wel een eeuwigheid te duren. Uiteindelijk kwam er een blik van verbijstering vooral, maar ook van angst en frustratie op zijn gezicht; hij liet zich op de grond vallen en begon te huilen.

Daar had je het. Ik zou mijn zoon zien opgroeien met een stotterprobleem, dacht ik. Terwijl ik mijn armen om hem heensloeg en hem hartstochtelijk tegen me aandrukte, probeerde ik met een wanhopige omhelzing de pijn teniet te doen die hij nu voelde en zou gaan voelen bij de o zo vele beproevingen die hij ongetwijfeld nog tegen zou komen als hij zou blijven stotteren. Ik deed wat elke vader zou doen - ik probeerde mijn zoon te vertellen dat wat hij ook deed of voelde, alles weer goed zou komen. "papa zal er wel voor zorgen, Connor," wilde ik tegen hem zeggen.

Ik moet zeggen dat ik hier niet op voorbereid was. Ik herinner me nog heel goed, dat ik in 1991 op een congres in Dallas was, vlak voordat Connor geboren zou worden. Natuurlijk kwam het onderwerp erfelijkheid en stotteren daar ter sprake en ik praatte er dapper over, maar ik moet toegeven dat ik deze mogelijkheid nooit echt serieus heb genomen. En nog minder toen Connor eenmaal geboren was en zich begon te ontwikkelen. Genetisch gezien leek hij geen kandidaat voor een spraakgebrek. Als je in mijn naaste familie van het mannelijk geslacht was en donker haar had, dan werd stotteren een deel van je leven. Maar Connor had blond haar en groene ogen en de helft van zijn genen kwam van de O'Gradies, die gezegend zijn met een spraak die even vloeiend is als die van de Albachs stameland.

Dus toen Connor wat medeklinkers ging verlengen maakte ik me geen zorgen. Hij werkte zich er altijd meesterlijk doorheen. Dat heeft hij van geen vreemde, dacht ik (en nee, tot een paar dagen geleden was ik me niet bewust van de dubbele betekenis). Ik maakte me geen zorgen tot die noodlottige zondagavond, toen mijn beeld van een stottervrije toekomst voor mijn eerstgeborene in duizend stukken viel op het moment dat Connors kleine achterwerk op de grond plofte en de tranen in zijn mooie groene ogen sprongen.

Het stotteren was niet alleen ernstig - de dagen erna sprak hij op restlucht, werd zijn stem regelmatig hoger en liet hij veel plofklanken exploderen", - eigenlijk een beetje zoals zijn oude vader soms - maar vooral het feit dat het gebeurde met 26 maanden deed mijn bezorgdheid ernstig toenemen. Ik wist door wat ik erover gelezen had en door al die jaren dat ik met ouders door de telefoon gesproken had, dat dit VROEG was, en dat vroeg gaan stotteren níet goed was, niet zoals het vroeg krijgen van waterpokken en mazelen.

Ik vroeg mijzelf op dat moment niet zozeer af wat ik eraan zou doen. Nee, waar ik onmiddellijk door gekweld werd was de vraag wat ik erover zou gaan voelen, wat ik erover zou moeten voelen. Tijdens de daaropvolgende dagen (en nu weer, terwijl ik dit verhaal opschrijf, kreeg ik te maken met veel gemengde gevoelens die voortkwamen uit mijn verleden en vanuit de unieke positie die ik

al twaalf jaar heb als directeur van het National Stuttering Project (NSP). Ik moet zeggen dat er zoveel gevoelens in mij om aandacht vroegen dat ik me er soms voor afsloot.

Toen het besef begon door te dringen dat het stotteren was doorgegeven aan Connor was mijn eerste reactie om een beetje te glimlachen en toe te geven dat het eigenlijk wel klopte. Het arme kind had eigenlijk geen kans. Niet alleen waren zijn genen tegen hem, maar in zijn geval had hij het waarschijnlijk gewoon opgepikt door osmose, omdat het stotteren zo'n belangrijk onderdeel van mijn leven was. Hij had het stotteren opgepikt zoals de kinderen van Sandz Koufax geboren worden en weten hoe ze met een bal om moeten gaan.

Eigenlijk kon je zelfs spreken van een zekere vorm van gerechtigheid. Nu ik met het stotteren van mijn eigen zoon te maken had, zou ik al die dingen waar moeten maken die ik ouders al die jaren door de telefoon zo mooi aangeraden had; dingen waarvan ik wist dat ze makkelijker gezegd waren dan gedaan, zelfs voor mij, ha, ha. Ik zou Connor's sterke kanten moeten benadrukken; de dingen die hij goed kan meer aanmoedigen dan je bij een "normaal" kind zou doen. Ik zou mijn eigen spraak constant moeten sturen om een goed voorbeeld te geven.

Maar er zaten ook voordelen aan mijn unieke positie. Familie en vrienden zouden zich niet zo ongemakkelijk voelen bij het stotteren van Connor. Ze zouden niet met gedempte stem achter onze rug over het "probleem" van het jongetje praten, of zich afvragen welk emotioneel trauma we het kind toegebracht hadden als oorzaak van het stotteren of zich hardop afvragen wanneer het kind weer "beter zou worden". Nee, ik had meer geluk dan de meeste ouders en terwijl zij vaak heel lang in het duister tasten over welke weg zij moeten bewandelen, kan ik op meer advies van meer deskundigen (vrienden eigenlijk) rekenen dan ik ooit zou kunnen gebruiken; zo veel zelfs dat ik moest uitkijken dat niemand zich gepasseerd zou voelen als ik hem niet om advies vroeg. Ik moest eigenlijk ook lachen om het scenario dat ik al sinds de geboorte van Connor in mijn hoofd had. Om de een of andere reden was ik al vroeg in gedachten bezig met hoe mijn zoon bij het spelletje "beroepen raden" zou uitbeelden welk beroep zijn ouders hadden. Ik stelde me voor dat Connor voor een dilemma zou komen te staan als het zijn beurt was. Gaat hij gewoon uitleggen dat zijn vader directeur is van het Nationaal Stotter Project, en opgewassen zijn tegen het gegiechel dat achteruit de klas zal komen en de onvermijdelijke grapjes die erop zouden volgen; of zal hij doen, wat ik waarschijnlijk zou doen en zeggen dat ik een makelaar was en op kantoor werkt?

Maar bij nader inzien krijgt deze luchthartige fantasie, evenals vele andere situaties, nu toch wel een heel ernstige betekenis. Wat voor invloed zou zijn eigen stotteren op dit dilemma hebben? Aan welke kant zou hij komen te staan als zijn stotteren aanhield? Zou ik hem kunnen helpen om op zo'n jonge leeftijd boven het gegiechel te leren staan; hem helpen het stotteren op zijn jonge schouders te nemen, daar waar het mij meer dan de helft van mijn leven gekost heeft om dat op te brengen? Zou mijn ervaring en dat, waar ik het grootste deel van mijn volwassen leven voor geleefd heb, een voorbeeld of een vloek voor Connor worden? Hoe zou hij reageren als hij, al was het zelfs maar tijdelijk, het stotteren wilde vermijden, net doen alsof het er niet was, en hij zou ontdekken dat deze veilige haven voor iedereen toegankelijk was behalve voor hem, omdat zijn vader en veel vrienden van zijn vader hem ontegenzeggelijk herinneren aan dat wat hij wilde verbergen en erger nog misschien, voortdurend de maatstaven vertegenwoordigen waaraan hij meende te moeten voldoen.

Nee, het stotteren van Connor Thomas Albach zou geen eenvoudige zaak zijn. Maar is stotteren ooit eenvoudig? En zijn er wel antwoorden op zijn vragen? Als deze antwoorden al ergens zouden zijn, zou er dan, van al die ouders die er wel alles voor over zouden hebben om hun kind de kwellingen van het stotteren te besparen, niet een ouder zijn, die die antwoorden zeker gevonden heeft?

Toen mijn kleine jongen, zo kalm en rustig dat hij zelfs onlangs, toen hij naar zijn kamer werd gestuurd om "even af te koelen", rustig naar zijn kamer liep en zelf de deur achter zich dichtdeed, een kleine jongen met groene ogen, zo vriendelijk en omfloerst met wimpers zo lang dat ze het verkeer in een drukke straat kunnen laten stoppen, toen deze jongen met een passie voor hele werkwoorden en een paarse dinosaurus van de televisie, toen hij die zondagavond huilde, vroeg hij mij eigenlijk: "Papa het weer beter maken?". Ja, papa zal het weer beter maken, Connor. Maar op dat moment wist ik dat de hulp die ik kon geven nooit helemaal bevredigend zou zijn als hij tijdens zijn schooljaren nog zou stotteren. Alles in mij wilde dit kruis voor hem dragen maar ik wist dat dit jammer genoeg niet mogelijk was.

Ik moest toen vaak denken aan een verhaal dat Carl Dell, lang geleden alweer, in "Letting Go" geschreven had, een verhaal dat meer weerklank vindt in het hart van iedereen die ooit iets met stotteren te maken heeft gehad dan enig ander verhaal dat we ooit in "Letting Go" gepubliceerd hebben. Het gaat over hoe zijn vader hem elke zondagmiddag, nadat ze een eindje in de auto gereden hadden, meenam om een ijsje te kopen. Het bittere van deze gebeurtenis was dat Carl wist dat zijn vader hem zijn eigen ijsje zou laten bestellen; een vreselijke ervaring voor de jonge Carl. Carl begrijpt nu dat het uit waarachtige liefde was dat zijn vader hem deze beproeving elke week weer door liet maken en ook dat zijn vader waarschijnlijk nog meer moet hebben opgezien dan hij tegen die pijnlijke lange ogenblikken voordat "butter peacan" uit de mond van zijn zoon kwam.

Ik denk dat veel van het bovenstaande in de daaropvolgende dagen en weken bij mij opkwam, maar wat me vooral bezighield en me het meest in verwarring bracht was de vraag wat we op dat moment voor Connor moesten doen. Peggy was zich zeer zeker bewust van de complexe emoties die ik voelde, maar ik denk dat het stotteren van Connor haar op een bepaalde manier meer verontrustte dan mij. Zelfs bij mijn eigen zoon was ik enigszins gedesensibiliseerd voor het stotteren zelf, hoewel niet voor het leed erachter. Ik hoor het uiteindelijk elke dag op mijn werk en ook bij mensen die ik heel erg graag mag. Haar eigen angst vroeg om een remedie en toen zij het informatiemateriaal voor ouders las dat ik mee naar huis had genomen, raakte zij overtuigd van een ding: we moesten Connor meenemen voor een deskundig onderzoek. Dit lijkt een redelijke gang van zaken en zeker een die ik veel andere ouders dringend heb aangeraden - maar nogmaals, Connor was geen normaal geval - hij was van mij en bij mij kwamen allerlei ondefinieerbare gevoelens naar boven die zich fel verzetten tegen therapie. Ik was er beslist voorstander van om de situatie te laten zoals hij was. En ik realiseer me dat ik dat niet wilde omdat Connor het jongetje was die hij was, maar om het jongetje dat ik was geweest.

Toevallig ben ik op Engelse les de autobiografie van Maya Angelou, "I know why the caged bird sings" aan het lezen en onlangs stuitte ik op de volgende passage die misschien duidelijk maakt hoe ik me voelde. Zij schrijft: "Helden, boeven, waarden en antipathieën komen we voor het eerst tegen in onze vroegste jeugd. Later veranderen zij van gezicht, plaats en misschien ras, tactiek,

intensiteit en bedoeling maar onder die afneembare maskers dragen zij voor altijd de gezichten uit onze kindertijd."

Een van die "gezichten" uit mijn kindertijd was het beeld van spraakles en het was een nachtmerrie-gezicht voor mijn jonge geest. Er zat nog leven in dit stokoude spookbeeld dat zich schuilhield in mijn onderbewuste. Toen Peggy over logopedie voor Connor begon antwoordde de kleine jongen in mijzelf voor de kleine jongen die hij nu was. Uitgesloten! Als kind voelde ik het als een inbreuk op mijzelf als iemand over spraakles begon; alsof mij geweld werd aangedaan. Ik was bang, ik voelde me bedreigd, blootgesteld en aangevallen. Ik wist dat de "indringers" geen vijanden waren, maar goed bedoelende missionarissen maar zij wilden een deel van mij blootleggen waar ik in geen geval aan toe was om naar te kijken. Ik kan me herinneren dat zuster Maria Ana mij vriendelijk op kwam halen toen ik in groep 7 zat en mij probeerde over te halen om naar een stottertherapie aan de Universiteit van San Francisco te gaan in de zomer en mijn halsstarrige weigering om er zelfs maar over na te denken.

Het maakte niet uit dat Connor op tweejarige leeftijd een spraakpatholoog niet zou kunnen onderscheiden van het mannetje op de maan. Ik kon het niet anders zien dan dat ik een aandeel zou hebben in wat ik onbewust voelde als een aanslag op zijn identiteit en hoe zou ik datgene in mijn zoon kunnen verraden wat voor mij zo gevoelig was geweest?

Ik denk dat dit achter mijn aarzeling zat om iets te ondernemen. Maar ik had nog een ander argument voor Peggy; "Luister, zei ik "we hebben niemand nodig om ons te vertellen dat Connor stottert". Als iemand weet wat stotteren is dan ben ik dat wel' En ik weet ook wat we eraan moeten doen. We gaan langzamer tegen hem praten, we moeten hem het gevoel geven dat hij mag stotteren en we moeten praten zo leuk mogelijk voor hem maken. Er is niet veel meer dat we op dit moment kunnen doen". "Maar in de folder staat dat je moet leren hoe je langzamer moet spreken. We moeten dus deskundige hulp zoeken. Nu, waar moeten we naar toe?" Terwijl ik me nog steeds in de verdediging voelde (en de folders vervloekte - een ervan had ik zelfs helpen schrijven-), kwam ik met, zonder gekheid, "Hoe moet ik dat in vredesnaam weten?"

Nu, dat argument ging dus wel heel snel van de tafel. Hoewel ik al mijn gevoelens nog niet op een rijtje had, kon ik toch niet ontkennen dat een deskundig onderzoek alleen maar goed kon zijn voor Connor en voor onszelf. Hij zou het verschil niet weten tussen een logopedisch centrum en een bollenveld, hield ik mijn demonen in mijn onderbewustzijn voor, dus eventuele emotionele gevolgen zouden tot het minimum beperkt blijven.

En dus gingen we, 29 jaar nadat zuster Maria Ana op de gang voor het lokaal van groep 7 met mij gesproken had, voor logopedie naar de Universiteit van San Francisco; maar alleen kwam ik deze keer voor mijn zoon.

DEEL TWEE

Ik wil iedereen bedanken die de afgelopen weken gebeld of geschreven heeft na het lezen van Deel I. Uit een van deze brieven, die van Tookie Scherder uit Texas, wil ik graag een stukje citeren: "Je bent nu een van ons John, een ouder die een kind heeft dat stottert. Als in de jaren die komen je hart breekt als je naar de ogen van je kind kijkt, ogen die de jouwe zoeken om hulp; als je je staat te verbijten en toe moet zien hoe je zoon "omgaat" met een nare situatie; als je met plezier je hele hebben en houwen weg zou willen geven om de pijn weg te nemen die je zoon voelt als hij uitgelachen wordt.... Weet dan dat je niet alleen bent. Het eenvoudigste bij het opvoeden van een kind dat stottert is nog het stotteren zelf. Het moeilijkst is dat, hoe je ook je best doet, je de emotionele bagage niet weg kunt nemen die ermee gepaard gaat".

Dit geeft heel goed weer wat ik voelde als ik Connor zag stotteren. Vanaf die zondagavond, toen Connor in tranen uitbarstte in zijn poging om vloeiend te spreken, verslechterde zijn spraak en het gedrag dat hij daarbij vertoonde geleidelijk. De lijst klanken en woorden waar hij moeite meer had werd langer. De verlengingen werden langer en werden in sommige gevallen complete blokkades die alleen maar verbroken konden worden als hij restlucht uitademde. Zijn stem werd soms hoger en wat voor mij het ergst van alles was, hij sloeg zijn pientere groene ogen neer als hij zelfs de poging vermeed om bepaalde woorden te zeggen die moeilijk voor hem waren. Hij stopte een tijdje met het zeggen van zijn naam. De naam waar Peggy en ik zo van hielden was pijnlijk geworden voor hem.

Wat samenviel met het stotteren en er ongetwijfeld toe bijdroeg was de niet geheel onbelangrijke gebeurtenis van de geboorte van onze tweede zoon Christy, begin september. Voor wat de komst van zijn nieuwe broertje betrof, reageerde Connor betrekkelijk normaal - hij negeerde de baby totaal in de hoop dat als hij maar geen aandacht aan hem besteedde, hij deze indringer weer kon laten verdwijnen. Toen er enige tijd verstreek en dit niet gebeurde, ging Connor een stuk gevoeliger op bepaalde dingen reageren. Ons normale ritueel om hem twee keer per week voor opvang naar het huis van een vriendin te brengen, werd heel traumatisch voor hem. Onze poging om hem een gelegenheid te geven om buitenshuis met andere kinderen te spelen - en Peggy de nodige ruimte en rust met Christy te geven - leek voor hem waarschijnlijk een voorbode van de onvermijdelijke afwijzing van hem ten gunste van de nieuwe baby. Nee, hij was bepaald geen gelukkig jongetje.

Van vele kanten stroomde advies binnen. Ik bracht het stotteren van Connor bij veel stottertherapeuten die ik ken ter sprake als ik hen toevallig op het werk sprak. Ze waren allemaal erg meelevend en gul met het geven van advies over hoe we met Connor om moesten gaan. We deden ons best om er zo veel mogelijk van in de praktijk te brengen. Tegen de tijd dat de afspraak met Dr. Stan Goldberg op de universiteit van San Francisco in zicht kwam, lieten wij zeer bewust op onze spraak en deden wij serieus ons best om op een langzame, uitgerekte, bijna zangerige manier tegen hem te praten en voor te lezen. Gelukkig spreek ik heel vloeiend als ik met hem samen ben en voor een keer in mijn leven kon ik met mijn stem doen wat ik wilde. Ook probeerden we om zijn leven zo makkelijk mogelijk voor hem te maken - we gingen nog net niet zo ver dat we Christy voor onbepaalde tijd naar familie uit logeren stuurden. Maar om een kind van twee dat voortdurend in beweging is, af te schermen voor spanningen, is onbegonnen werk. We wilden niet dat hij enige druk voelde, maar tegelijkertijd wilden we ook niet

dat hij zich terug ging trekken. Terwijl we wilden dat hij zich ontspannen voelde, wilden we ook dat hij vrijuit moest kunnen praten, zodat wij hem met onze aandacht en liefde konden geruststellen en laten voelen dat we van elke klank hielden die hij uitsprak of dat nu stotterend of vloeiend was. Terwijl we niet wilden dat hij moest vechten wilden we tegelijkertijd dat hij probeerde veel te spreken zodat we hem aan konden moedigen en, dat moet ik toegeven, tegelijkertijd de vooruitgang waar we zo op hoopten te kunnen horen. "Hoe ging het met Connor vandaag?" was wekenlang de eerste vraag die ik stelde als ik uit mijn werk kwam en dan had ik het niet over zijn gezondheid in het algemeen.

Maar de reactie waar we in die tijd het meest blij mee waren kwam niet van een stottertherapeut maar van iemand waar ik alles mee gemeen heb - en zelfs nog meer dan ik had gedacht. Michael Sugarman, die voor mij directeur van de NSP was, kwam op een dag samen met zijn vrouw Kim en hun dochter Rebekah van drie-en-een-half bij ons op bezoek. Toen het stotteren van Connor zich al snel nadat zij goed en wel zaten liet horen, zei ik iets in de trant van dat de kleine jongen in mijn voetsporen getreden was. Plotseling riepen Michael en Kim tegelijk uit: "o, Rebekah stotterde een tijdje als een gek toen ze net zo oud was als Connor".

Wat was dat goed om te horen! En meteen bad ik dat Michael en ik ook dat gemeen zouden hebben; een kind die door het stotteren danst alsof het een hoop herfstbladeren was en niet het slachtoffer zou worden van de frustraties en kwellingen ervan. Ik wilde niet toezien hoe hij, als Sisyphus, de steen telkens weer naar de top van de berg moet duwen en hoe hem telkens weer de hoop ontvalt als hij bijna bij de top is. Ik wist hoe dat voelde en ik begon me af te vragen of het feit dat ik wist wat Connor voelde en me helemaal kon identificeren met zijn gevecht, mij meer of minder pijn zou geven dan een ouder die vloeiend spreekt. Is hun voorstelling van wat hun kind doormaakt beter of slechter dan de werkelijkheid waarvan ik wist dat die bestond?

Ik zal deze vraag overlaten aan de deskundigen, maar een verschil weet ik wel tussen mijzelf en een "normale" ouder van een stotterend kind: terwijl zij meestal hopen dat hun kind er wel overheen zal groeien - een hoop die gevoed wordt door vrienden die het goed bedoelen en kinderartsen die ook niet beter weten - stond ik mijzelf niet veel hoop toe dat Connor beter zou worden. Zelfs al ging het in tegen wat mijn verstand mij zei over stotteren bij kinderen van twee, ik kon niet anders dan op mijn hoede zijn voor de hoop dat Connor het zou ontgroeien. Door mijn werk heb ik bijzonder veel respect gekregen voor het chronische en hardnekkige karakter van stotteren. Ik heb er zelf veertig jaar over gedaan om het in mijn eigen leven te bevechten en het grootste deel van mijn volwassen jaren het ook anderen zien doen. Als ik al overwinningen op het stotteren heb behaald dan zijn dat geen overwinningen op de controle over de vloeiendheid van mijn spraak maar op de invloed die het stotteren heeft op de kwaliteit van mijn leven. De stotterende David mag het gevecht met Goliath overleven, wellicht bevecht hij hem nog een keer, maar hij zal hem niet echt verslaan. Ik denk dat je, met een potentieel chronische stoornis als stotteren, het op zijn eigen terrein, op zijn eigen voorwaarden moet bevechten en voorbereid moet zijn op de mogelijkheid dat je kind misschien wel nooit meer naar de vloeiende wereld terug zal keren. Hoewel je het proces zeker positief kunt beïnvloeden zal uiteindelijk de aanleg en niet de opvoeding het laatste woord hebben. Hoewel ik me door het nieuws van Michael en Kim een stukje beter voelde, vond ik het nog steeds moeilijk om verder te kijken dan Connors volgende poging om zijn naam te zeggen.

Ik zit hier maar door te ratelen en ik heb jullie nog niet eens meegenomen naar de Universiteit van San Francisco. Dr. Stan Goldberg reageerde vol begrip toen ik hem opbelde. Ik weet dat hij zich bewust was van de unieke situatie waarin ik me bevond en hij bood meteen aan om Peggy en mij gratis te helpen door voor te stellen om Connor en ons als casus op te nemen bij zijn colleges over stotteren, colleges waar ik vaak gastspreker ben geweest.

Op verschillende momenten van de dag namen we Connor's spraak op, zoals ons was gevraagd. Ook hielden we een dagboek bij waarin we noteerden wanneer het stotteren zich voordeed en wanneer niet. Op 13 oktober, ik weet die datum nog goed, maakten we onze opwachting bij de kliniek. Ik voelde me persoonlijk wat vreemd - zoals ik hiervoor al uitgelegd heb - maar vanuit een professioneel oogpunt begon ik het als een enorme kans te zien om mijn kennis te verbreden en mijn ervaring te verruimen, iets waar ik in mijn werk zeker iets aan zou hebben. Het trof mij, dat ik in al die jaren dat ik directeur ben van de NSP ik de keren dat ik in een kliniek voor foniatrie ben geweest op een hand kon tellen en zeker nooit eerder als cliënt. Peggy vond het fijn om er te zijn. En Connor..., die dacht dat hij naar "school" ging en het enige waar hij zich druk om maakte was dat zijn geliefde Koekjesmonster ook mee zou gaan.

Tijdens ons eerste bezoek praatte Stan eerst met Peggy en mij apart en daarna speelde hij even met Connor. In mijn eerste gesprek met hem kon ik mij moeilijk uiten. Ik had zoveel gemengde gevoelens, dat mijn verhaal aardig verward was. Ik kan me alleen nog wel herinneren dat ik benadrukte dat ik openstond voor de mogelijkheid dat Connor niet over zijn stotteren heen zou groeien, het leek wel alsof ik per se wilde dat dat voor iedereen heel duidelijk was. Dr. Goldberg legde ons heel duidelijk uit hoe peutertaal in elkaar zit en hoe kwetsbaar het is. Hij was het eens met ons idee om Connor niet meer naar de dagopvang te laten gaan. Ook zou hij bij onze volgende afspraak een analyse maken van Connor's spraak, zodat we precies wisten waar we mee te maken hadden. Zijn advies, dat ik hier wegens ruimtegebrek niet zal beschrijven, was goed en duidelijk en lag op dezelfde lijn als de andere richtlijnen die we hadden gekregen.

Bij ons tweede bezoek gaf hij ons een indrukwekkende analyse van Connor's spraak die hij had gemaakt naar aanleiding van ons bandje en de video die in de kliniek gemaakt was. (Even terzijde, alles wat we in de kliniek deden werd op video vastgelegd voor het nageslacht en ik was me ervan bewust dat er achter de one-way spiegel studenten aantekeningen zaten te maken. Mijn vrouw Peggy daarentegen was hier tot haar grote ergernis nog niet achter gekomen, totdat er een op bijna magische wijze verscheen toen Dr. Goldberg verzocht of iemand even met Connor kwam spelen.) Elke uiting werd opgeschreven en geanalyseerd op vloeiendheid, lengte en type communicatie (vragen, beweringen etc.). Nadat hij ons hierover uitleg had gegeven kwam hij met de kern van de boodschap: "Ik denk dat je gelijk had John, het ziet ernaar uit dat wat Connor doet, ontwikkelingsstotteren is". "Wat is dat?", vroeg Peggy. "Wat John ook heeft", antwoordde hij kernachtig. Peggy wist genoeg. Dit kwam voor geen van ons beiden als een grote verrassing, hoewel ik toe moet geven dat ik me een beetje voelde als de kenner, als iemand die zijn eigen wasmachine kan repareren. (Ha, ha, ik zei toch dat ik wel wist wat stotteren was. Zie je wel hoe knap papa is, Connor?) Ook verwachtten we niet dat er al snel na onze afspraken iets zou veranderen.... maar dat gebeurde wel. Eerst werd Connor's stotteren zelfs erger. Na onze eerste afspraak was ons het advies meegegeven om te blijven opschrijven wanneer hij vloeiend sprak en wanneer hij

stotterde. Toen we die eerste week na onze tweede afspraak in ons dagboek schreven bleek dat er niet veel vloeiende spraak te noteren viel. Tussen de blokkades, vermijdingen en de normale broddeltaal van een tweejarige door konden we het grootste deel van de tijd nauwelijks verstaan wat hij zei.

Maar terwijl zijn spraak op een dieptepunt was beland, ging er toch ergens een deur open, waar wat licht door scheen, een licht dat voornamelijk van Moeder Natuur kwam vermoed ik, maar dat wij associëren met een nogal dwaze oefening die wij "het kussenspel" zijn gaan noemen. Connor mocht dan niet gezegend zijn met een vloeiende spraak, hij was wel gezegend met nogal idiote ouders, wier voorliefde voor het absurde grenst aan verslaving - eigenlijk is het een van zijn moeders bijzondere charmes en meestal doe ik gewoon mee. We hadden allebei begrepen dat een belangrijk onderdeel van de boodschap van dr. Goldberg was: ruimte te scheppen voor, de nadruk te leggen op en het stimuleren van vloeiend spreken, zo vaak en wanneer we maar konden, zelfs al was het door middel van een gek spel of zo, waarbij Connor dan zou kunnen herhalen wat wij zeiden of zou leren om langzaam te spreken. Dit sprak ons allebei aan en ik weet niet wie er het eerst op de kussens kwam; misschien lag het spel gewoon voor de hand door de hele berg kussens van verschillende makelij die ons bed siert, wat op zijn beurt weer onze huiskamer siert. (Connor had destijds gewonnen met kop of munt en de enige slaapkamer die onze flat rijk is gekregen.) In elk geval werden al snel elke avond na het eten, deze kussens op de grond gestrooid van de deur naar het bed. En dan liepen wij erover heen terwijl we zo langzaam en uitgerekt en soepel als we konden zeiden: "Hoi, ik heet mama en ik houd van Calippo's", waarna we op het bed sprongen en voor onszelf applaudisseerden. Het duurde even voor het kereltje begreep dat hij niet alleen op de kussens moest springen maar er ook bij moest praten, maar daarna deed hij het al snel. Na een tijdje verzong hij zijn eigen zinnnetjes en hij vond het prachtig om na iedere ronde van het bed te springen en te roepen: "Nog een keer, oké!" Naarmate we het spel vaker speelden werd zijn spraak vloeiender. Ik - en ik weet zeker van Peggy ook - hield bijna mijn adem in als Connor bij het bed kwam hopen dat "Calippo" (een van zijn meest geliefde dingen en minst geliefde woord) of iets anders waar hij veel van hield, in een geheel uit zijn mond zou komen. En God, steeds vaker gebeurde dat echt! Peggy en ik keken elkaar dan met verwondering aan: "Hoorde jij ook wat ik net hoorde?"

Hoe deze herwonnen vrijheid in Connors spraak voor mij klonk en voelde? Wat denk je van zo iets als het openingsnummer van de "Phantom of the Opera" in mijn hoofd? Muziek die mijn hele lichaam vulde met een gevoel van warmte en in dit geval dankbaarheid. Het klonk als het geluid van kerkklokken op een Russische paasmorgen; het voelde als een bries over een alpenweide in het voorjaar, die de geur van wilde bloemen met zich meedraagt; als toen Shirley Mc.Laine terug rende naar Jack Lemmon op het eind van "The Apartment". Het voelde als toen E.T. terug naar huis ging.

Bij onze derde afspraak op de universiteit, drie weken na Connors dieptepunt, was het erg moeilijk om nog veel stotteren te vinden om in ons dagboek op te schrijven. We wisten dat het erg goed ging, maar wij hielden ons in tot dr. Goldberg zei, nadat hij Connor geobserveerd had: "Weet je, ik heb nog nooit zo'n grote verandering bij een kind van Connors leeftijd meegemaakt", en hij ons vertelde dat wij pas over drie maanden terug hoefden te komen. Toen begonnen we inwendig te juichen. Die wandeling terug naar de auto die dag was de mooiste wandeling die Peggy en ik

hebben gemaakt. Ik kan me herinneren dat ik tegen Peggy zei dat we er nog niet waren, dat het stotteren nog steeds terug kon komen, maar daar stonden wij de rest van die heerlijke dag, nauwelijks bij stil. Terwijl we Connor op van alles af zagen springen wat hij maar tegenkwam, met koekjesmonster stevig in zijn armen geklemd, dankten we alleen maar die krachten dan ook, die dit mogelijk hadden gemaakt.

Ik begon toen aan dit artikel te denken en omdat Connor vloeiend bleef spreken en wij - dat moet ik hier snel bij zeggen - het kussenspel bleven spelen, vaak ook op verzoek van Connor, kwam er een titel bij me op. Ik zou het "Het allermooiste kerstcadeau ooit" gaan noemen, waarmee ik Connor's spreekvrijheid bedoelde. Toen ik eind november ging zitten om dit verhaal op te schrijven wist ik niet zeker of ik niet "de huid aan het verkopen was, voor ik de beer geschoten had", toen Connor naar mij toe kwam rennen en wel tien pogingen nodig had voor hij papa kon zeggen. Daar ging de titel...

Dit bleek alleen maar een "herinnering" aan zijn stotteren te zijn. Hij sprak daarna weer heel vrij, tot ik rond de kerst ging zitten om verder te schrijven en hij weer wat meer ging stotteren. We weten niet helemaal of dit nu met de opwinding voor de kerst te maken had of dat er een onbewuste weerstand meespeelde omdat er over hem geschreven werd.

En dus is het laatste hoofdstuk van dit verhaal nog niet geschreven. Ik weet niet Tookie, of ik jouw lot zal delen of niet. Misschien zal Connor de spreekvrijheid krijgen die zijn vader nooit gekend heeft, en misschien ook niet. Misschien heeft Connor deze fakkel door aan zijn broer Christy die mij op dit moment aan zit te kijken met de grote bruine ogen die ik als kind ook had. Wat zal er nog meer van mij ontcijferd worden in zijn genetische code? Maar ik weet wel dat ik met er wat ongemakkelijk bij voel om jou mijn "goede nieuws" te vertellen, hoe tijdelijk of blijvend het ook moge zijn. Klinkt het zelfgenoegzaam als ik je vertel dat ik me schuldig voel omdat ik hoop dat Connor op zal houden met stotteren; omdat ik geen antwoord kan geven op de vraag waarom hij en ik en Peggy zo veel geluk hebben terwijl jij, Tookie en zo veel andere ouders en kinderen die ik dagelijks ontmoet, spreek en over lees, dat niet hebben? Als het stotteren bij iemand terecht moet komen, waarom dan niet bij mij? Maar er is geen oplossing voor het schuldgevoel van de overlevende. En terwijl Connor geconfronteerd gaat worden met de problemen van alledag die het leven met zich meebrengt, ga ik me niet bezighouden met het ontbreken van nog een uitdaging, hoe na me die ook aan het hart ligt. Wat er ook gebeurt, ik had het geluk dat ik mijn moeder en mijn vader had wier liefde mij doordrongen heeft van het vaste besef dat ik een bijzonder mens ben die anderen veel te bieden heeft. Connor en ik hebben gewoon het grote geluk dat we elkaar hebben, dat we Peggy hebben en onze families en jullie allen.

Ik heb echter spijt van een ding dat ik tegen een paar bezorgde vrienden gezegd heb. Ik zei tegen hen: "Ja, Connor is een NSP lid te veel". Ik had ongelijk. ConnorThomas Albach zal altijd deel blijven uitmaken van de NSP familie of hij nu wel of niet stottert.